

**Commentariorvm, Ac Dispvationvm In Primam Partem
Sancti Thomæ Tomvs ...**

Complectens ad viginti sex Quæstiones priores, centum & septem
Disputationes in Capita diuisas

Vázquez, Gabriel

Antverpiæ, 1621

Explicatur doctrina Sancti Thomæ in solutionibus argumentorum. c. 6.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80983](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80983)

conueniret. Adde, quod, ut diximus supra disp. 87. cap. 2. talis insinatio, & imperium in Deo non est, ut rebus prouideat, aut eas efficiat, & gubernet: ergo talis insinatio non est potentia Dei.

Hac eadem proportionem in Angelis potentia mouens secundum locum ponenda non est distincta omnino à voluntate, & intellectu, sed eas includens, quatenus ut principium, ad motum ipsum referuntur. Sed quia Angelo nec scientia, nec uoluntate actu semper inest; potentia autem semper inesse debet, ideo nullam scientiam, nullam etiam uolitionem ad potentiam pertinere dicimus, sed nudum intellectum, & uoluntatem; tamen si nulla harum potentiarum operetur proxime per se ipsam, sed per actum elicitem immanentem scientiæ & uolitionis.

At obiciunt aliqui hoc modo. Cum potentia in Deo sit attributum quoddam Dei peculiare ab aliis distinctum; debemus illud assignare simplex nostro modo concipiendi, & non quasi ex duobus aliis, nempe ex intellectu, & uoluntate concinatum. Respondeo, cum Deus extra se operetur, non in quantum est, sed in quantum uult & uoluntas sine cognitione non possit operari; mirum uideri non debet, si ex his duobus constituamus in Deo potentiam, quæ est principium operandi: quia tale agens duo requirit principia, ut potens intelligatur ita tamen, ut utrumque non eodem modo sit principium operis; nam intellectus est principium per modum dirigentis; uoluntas autem per modum impellentis, ut dicitur 87. cap. 2. dictum est.

CAPVT V.

Respondetur argumentis Durandi.

Ationibus uero factis pro sententia Durandi facile occurrere possumus. Ad priorem dicimus, intellectum & uoluntatem non esse proximum principium rerum, quia media scientia, & uolitione operantur; nihilominus facultatem uoluntatis, sine operatione uolendi immediate ad potentiam pertinere, tamen si intellectus non nisi ratione scientiæ pertinent, ut explicatum est. Quia ita debemus constituere potentiam, proximum principium operis, ut tamen non in sit libere, sed naturaliter, & necessario: ideo ex parte uoluntatis nullum actum diximus, esse ipsam potentiam, sed nudam ipsam facultatem uolendi. Ratio uero, quæ Durandus probat, intellectum, & uoluntatem non esse proximum principium operis, frivola est: Quod enim intellectus, & uoluntas Dei versentur circa creatum, & increatum, siue circa Deum, siue circa res impossibiles, non probat, ipsam non esse potentiam Dei aliquo modo. Dico aliquo modo, quia intellectus, & uoluntas latius patent, quam potentia; hæc enim tantum respicit creaturas; at intellectus quatenus intellectus respicit etiam increatum, ut Deum, uel etiam impossibilia, quæ creari non possunt; ut disput. 67. dictum est; uoluntas, uero prout uoluntas est, saltem circa Deum ipsum versatur: nam circa impossibilia non operatur, nisi fortasse actu odij, & displicentiæ. Ea ergo ratio Durandi non probat, intellectum, & uoluntatem sub peculiari modo non posse potentiam Dei, ea nempe ratione, quæ sunt principia rerum, ex quo solum sequitur potentiam in Deo omnino non distinguere à uoluntate, & intellectu.

Vasquez in 1. part. Tom. 1.

actu, ita ut ipsa non includat: bene tamen sequitur ab eis differre, sicut includens ab incluso, aut sicut excedens ab excessu.

Ad posteriorem rationem respondeo ex iis, quæ dixi c. 3. in fine, ita uidelicet nostro modo intelligendi ex rebus creatis in Deo esse varia attributa distinguenda, ut eius perfectioni, & uirtuti in actu nihil derogetur; sed ita, ut quicquid imperfectionis est in creaturis submoneamus cum ad Deum proprietates earum transferimus, & quia in nobis ex imperfectione prouenit, potentiam exequentem distinguere omnino à uoluntate, quoniam uoluntas non est ex se efficax ad operandum per se ipsam, Dei autem uoluntas perfectissima est; alio modo Deo tribuimus potentiam exequentem, quam nobis.

Ceterum pro priori sententia Durandi, ut probent, potentiam in Deo non esse intellectum & uoluntatem, nonnulli recentiores hac ratione videntur. Deus non ideo est omnipotens, quia omnia faciat; imo uero ideo omnia facit, quia est omnipotens: nam in seipso ut omnipotenti, tanquam in causa cetera omnia cognoscitur etiam non ideo omnipotens est, quia uult, ut optime dixit. S. Thom. artic. 5. ad 1. imo uero non est omnipotens, quia potest uelle producere: ergo nec intellectus nec uoluntas pertinent ad potentiam Dei. Respondeo primum, Deum nostro modo intelligendi non ideo cognoscere omnia, quia sit omnipotens; sed potius contrarieque creaturas intueri in se, sicut in causa, quia sit omnipotens, sed in seipso eas intueri sicut in specie expressa: utrumque autem fufius ostendi disput. 66. Deinde de uoluntate dico, Deum non esse potentem, quia uelit producere; id quod iam nos præcedenti capite expresse notauimus, & ita diximus uelle Dei, non esse potentiam Dei, sed ideo Deum esse potentem, quia potest uelle producere: nisi enim uoluntatem haberet, quæ posset uelle, nihil producere posset: male igitur prædicti Doctores assument, non ideo Deum esse omnipotentem, quia posset uelle.

CAPVT VI.

Explicatur doctrina S. Thom. in solutionibus argumentorum.

Cum iis, quæ hæcenus diximus, consonat S. Thom. doctrina Doctoris Angelici in solutionibus argumentorum, si recte intelligitur. tamen si Caietan. solita subtilitate mentem illius interpretatus eam non fuerit plane assequutus. Primum ergo inter alia, quæ elicit ex solutione secundi & tertij argumenti est illa propositio: Actio sic comparatur potentie, ut, si ad Deum transferatur, idem sit cum essentia diuina. Circa quam propositionem ipse dubitat, quomodo fieri possit, ut actio potentie, quæ in creaturis est transiens, ita sit Deo tribuenda, ut idem omnino sit ex natura rei cum ipsa essentia. Respondet autem bifariam iuxta duas opiniones, quas uidetur S. Thomas tangere in solutione 4. nam si dicamus, potentiam Dei esse idem cum intellectu, & uoluntate, tunc plane constat, quomodo actio potentie translata ad Deum sit idem, quod essentia eius: quia actio imaginans intellectus, & uoluntatis, medijs quibus exterius operatur potentia Dei, est idem cum essentia, non autem actio transiens, quæ est in creatura.

Mmm tura

tura producta. Si vero potentia in Deo sit aliquid omnino distinctum ab intellectu, & voluntate, ut putavit Durandus, quam etiam opinionem indicare videtur S. Thom. in solutione 4. tunc non est recurrendum ad actionem immanentem, sed actio potentie dicitur esse idem cum essentia divina, quia in omni agente per operationem transeuntem, præter relationem agentis manet etiam aliquid absolutum, quod est fundamentum illius relationis distinctum ab ipsa potentia agendi. In Deo autem operante per potentiam, fundamentum illud est idem omnino cum essentia, ratione cuius vera est illa propositio superius posita, nempe, *Alia potentia, si ad Deum transferatur, idem est cum essentia.*

19.

*Doctrina
Caiet. repu-
gnat. Arist.
primo.*

Secundo.

Aristot.

*Tertio ra-
tioni.
Ferrar.*

*Repugnat
etiam doctri-
na S. Thom.*

20.

*Explicatur
mens S. Tho.*

Sed præterquam quod prædicta doctrina Caiet. manifeste falsa est, & contra Aristot. est etiam contra mentem Doctoris S. Thom. sane est falsa, & contra Aristot. nam ille 4. Met. cap. 55. relationem agentis non putat fundari in absoluto aliquo, quod maneat in agente, sed in ipsa actione: dicit enim, relatiua secundi generis esse tantum potestas & potentiarum actiones. Secundo si aliquid absolutum confurgeret in agente dum agit, iam agens in quantum agit, mouetur; quod Aristot. existimat absurdum 3. Physic. cap. 3. atque inde probat, actionem non esse in agente, sed in passio. Tertio intelligi nequit, nedum explicari, quid sit illud absolutum in agente, in quo fundatur relatio, præter ipsam potentiam: frustra ergo asseritur. Quare melius Ferrar. 2. contra gent. cap. 1. docet, ex actione transeunte nihil manere in agente præter relationem. An vero hæc considerari possit per modum, & actionis, dicemus infra disput. 17. 5. cap. 2.

Cæterum aliam esse mentem S. Tho. consideranti solutionem secundi, & tertij facile patebit: nusquam enim illam propositionem quam elicit Caiet. insinuat. Sed in solutione 2. solum loquitur de comparata cum actu immanente, & ostendit, tunc solum actum potentie esse nobiliorem potentia, quando distinguitur ab ea, ut in nobis intellecta. Sed non loquitur de actione transeunte ipsius potentie, sicut in solutione 3. nec argumentum contendit hanc actionem esse nobiliorem aut perfectiorem potentia ipsa. Respondet igitur S. Thom. non probari eo argumento, in Deo non esse potentiam respectu actuum immanentium, quamvis actus non sit nobilior, quia actus idem est quod essentia, & potentia ipsa ex natura rei: tamen in solutione 3. alia ratione concedat, non esse potentiam ex natura rei respectu actionum immanentium. In solutione ergo 3. asserit in Deo non esse potentiam respectu operationum, seu actionum, intelligit, immanentium, nisi secundum nostrum modum intelligendi, quia sicut in primo capite dicebamus, ut sit potentia secundum rem, opus esse suapte natura distingui ab operatione. Concedit tamen in Deo potentiam respectu effectus, hoc est, respectu operationis transeuntis, sic enim eam vocat, & distinguit ab immanente, quam appellat actionem, eo quod effectus productus extra Deum distinguitur extra naturam rei ab ipso Deo, à potentia illius. Potest igitur esse in Deo realis potentia ad effectum, & non solum nostro modo intelligendi.

*Actiones
immanentes*

Sed observandum est, actiones immanentes intellectus, & voluntatis, quibus Deus producit

extra se creaturas, nullo modo esse actiones transeuntis ipsius potentie Dei, ut immerito nonnulli Thomistæ existimant, sed præter immanentes intellectus & voluntatis, quæ potius sunt principium, & causa efficiens operationis, & effectus transeuntis extra Deum, esse etiam actionem, & per operationem transeuntem, quæ idem est cum ipso effectu. Omnis enim causa habet actum medium inter ipsam, & effectum: quemadmodum enim forma media informatione, ut actu proprio dat esse, materia media receptione, quæ est passio, habet esse à forma: sic etiam agens media actione producit esse, non dico, media actione, quæ ei sit veluti forma ad producendum effectum, qualis est intellectio intellectui, & volitio voluntati ad operandum extra, sed quæ est via inter ipsam causam, ut in actu primo informatam, & effectum ipsum, qualis est creatio in ipsa creatura producta, & creata: generatio in regenta. Colligitur hæc doctrina ex S. Thom. 2. contra gent. cap. 1.

Secundo circa doctrinam solutionis secunde nota, tunc esse perfectiorem actum quam potentiam, quoties est immanens, ut intellectio perfectior est, quam intellectus; ea enim est perfectio potentie in ipsa manens: at quoties operatio potentie est transiens, ut edificatio, non est nobilior potentia, quæ est principium illius. Hæc enim actio non est perfectio ipsius potentie, sed effectus, & rei extra producta, ut ibidem docet S. Thom. & ita potentia artis multo perfectior est opere ipso artis, & productione illius. Neque obstat, quod perfectius ordinetur ad imperfectum, quia non ordinatur ad illud, tanquam ad ultimum, sed medio illo ad ulteriorem finem hominis, & universi.

Tertio advertendum est, ex duabus solutionibus, quas adhibet S. Thomas quarto argumento, priorem esse, potentiam differre secundum rationem à scientia, & voluntate, ita ut eas non includat, eam tamen non omnino probari Doctori sancto, & ideo addidisse posteriorem, quæ docet, potentiam esse ipsammet scientiam, & voluntatem, quatenus sunt principia rerum: quam patet veriorum Ferrar. loco allegato in 3. cap. Quare deceptus fuit Ferrar. 2. contra gent. cap. 1. ad 4. cum dixit priorem solutionem esse ex mente S. Thom. atque posteriorem in veris codicibus non reperiri, quod si verum esset, ipse contra Doctorum Sanctum docuisset eodem lib. cap. 10. cum potentiam in Deo dicit esse ipsam scientiam, & voluntatem, aut sui ipsius non fuisset memor, ut oportebat.

ARTIC. II.

Verum potentia Dei sit infinita.

AD secundum sic proceditur. Videtur quod potentia Dei non sit infinita. Omne enim infinitum est imperfectum secundum Philosophum in 3. Physicorum. Sed potentia Dei non est imperfecta. Ergo non est.

2. Præterea. Omnis potentia manifestatur per effectum, alias frustra esset. Si igitur potentia Dei esset infinita, posset facere effectum infinitum. Quod est impossibile.

3. Præterea. Philosophus probat in 8. Phys. quod si potentia alicuius corporis esset infinita, moueretur instanti. Deus autem non mouet in instanti, sed mouet creaturam spirituales per tempus, creaturam vero corporalem per locum & tempus, secundum Aug. 8. super Genes. ad litteram. Non ergo est eius potentia infinita.

Sed contra est quod dicit Hilar. 8. de Trinit. quod Deus est immensæ virtutis viuens & potens. Omne autem immensum est infinitum. Ergo virtus diuina est infinita.

Respondeo dicendum, quod sicut iam dictum est, secundum hoc potentia actiua inuenitur in Deo, secundum quod ipse actu est. Esse autem eius est infinitum, in quantum non est limitatum per aliquid recipiens, ut patet per hæc, quæ supra dicta sunt, cum de infinitate diuinæ essentia ageretur. Vnde necesse est, quod actiua potentia Dei sit infinita. In omnibus enim agentibus hoc inuenitur, quod quanto aliquod agens perfectius habet formam, qua agit, tanto est maior eius potentia in agendo. Sicut quanto est aliquid magis calidum, tanto habet maiorem potentiam, ad calefaciendum. Et haberet utique potentiam infinitam ad calefaciendum, si eius calor esset infinitus. Vnde, cum ipsa essentia diuina, per quam Deus, agit, sit infinita (sicut supra ostensum est) sequitur quod eius potentia sit infinita.

Ad primum ergo dicendum, quod Philosophus loquitur de infinito, quod est ex parte materiae non terminatae per formam: cuiusmodi est infinitum, quod conuenit quantitati. Sic autem non est infinita diuina essentia (ut supra ostensum est) & per consequens nec eius potentia. Vnde non sequitur quod sit imperfecta.

Ad secundum dicendum, quod potentia agentis vniuersalis tota manifestatur in suo effectu. Potentia enim generatiua hominis nihil potest plusquam generare hominem. Sed potentia agentis non vniuersalis non tota manifestatur in sui effectus productione. Sicut potentia Solis non tota manifestatur in productione alicuius animalis ex putrefactione generati. Manifestum est autem quod Deus non est agens vniuersale. Nihil enim aliud potest cum eo conuenire neque in specie, neque in genere, ut supra ostensum est. Vnde relinquatur, quod effectus eius semper est minor, quam potentia eius. Non ergo oportet quod manifestetur infinita potentia Dei in hoc quod pro-

Vasquez in 1. p. tom. I.

ducat effectum infinitum. Et tamen etiam si nullum effectum produceret, non esset Dei potentia frustra: quia frustra est, quod ordinatur ad finem, quem non attingit. Potentia autem Dei non ordinatur ad effectum sicut ad finem, sed magis ipsa est finis sui effectus.

Ad tertium dicendum, quod Philosophus in 8. Physic. probat, quod si aliquod corpus haberet potentiam infinitam, quod moueretur in non tempore. Et tamen ostendit, quod potentia motoris cæli est infinita: quia mouere potest tempore infinito. Relinquitur ergo secundum eius intentionem, quod potentia infinita corporis si esset, moueretur in non tempore: non autem potentia incorporei motoris. Cuius ratio est, quia corpus mouens aliud corpus est agens vniuersale. Vnde oportet quod tota potentia agentis manifestetur in motu. Quia igitur quanto mouentis corporis potentia est maior, tanto velocius mouet: necesse est, quod si fuerit infinita moueat inproportionabiliter citius, quod est mouere in non tempore. Sed mouens incorporeum est agens non vniuersale. Vnde non oportet, quod tota virtus eius manifestetur in motu, ita quod moueat in non tempore. Et præsertim, quia mouet secundum dispositionem suæ voluntatis.

Notatio circa articulum.

Conclusio articuli est. Potentia Dei est infinita. Eius vero ratio manifesta est in littera, & sequenti disp. magis explicabitur. Nam solum nota circa textum S. Thom. hic eum non ageret de infinitate essentia, de hac enim qu. 7. disputatum est, sed de infinitate essentia, quæ ratione differt ab infinitate essentia, sicut ipsa potentia ab essentia distinguitur: quæ quidem differentia in disputat. parebit.

DISPUT. CIII.

Quid sit infinitas potentia Dei, & quatione distinguatur.

Varia opiniones, cap. 1.

Facilior explicatio. & demonstratio infinitatis potentia Dei, cap. 2.

Argumentum contra prædictam sententiam, cap. 3.

CAPVT I.

Varia opiniones.

Potentiam Dei esse infinitam, sicut est eius essentia, sapientia, duratio, & alia attributa, nemo dubitat, tamen non omnes eodem modo potentia Dei explicant. Referemus ergo in hoc cap. aliorum rationes, ut sequenti ex propria sententia eam explicemus, & demonstremus. Primo quidem Henricus in summa artic. 25. q. 6. & S. Thom. infra qu. 45. a. 5. ad 3. S. Thom. or-

Mmm 2

pro-